

Andrzej Abdank-Kozubski, Jacek W. Czartoszewski

XV lat Sekcji Ekologii Człowieka i Bioetyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK i UKSW w Warszawie

---

Studia Philosophiae Christianae 37/2, 229-233

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

ANDRZEJ ABDANK-KOZUBSKI, JACEK W. CZARTOSZEWSKI
Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, UKSW

XV LAT SEKCJI EKOLOGII CZŁOWIEKA I BIOETYKI NA WYDZIALE FILOZOFII CHRZEŚCIJAŃSKIEJ ATK I UKSW W WARSZAWIE

Z okazji piętnastolecia istnienia Sekcji Ekologii Człowieka i Bioetyki 25 października 2000 r. odbyła się konferencja naukowa pt. *XV lat Ekologii Człowieka i Bioetyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK*.

Obrady Sesji Jubileuszowej otworzył prorektor UKSW prof. dr hab. Zygmunt Niewiadomski, który powitał zaproszonych gości i życzył im owocnych obrad. Następnie dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga dokonał wprowadzenia w zagadnienia szczegółowe konferencji. Zachęcił do dyskusji na temat potrzeby istnienia kierunku studiów ochrony środowiska o profilu humanistycznym. W tym celu zwrócił uwagę na konieczność uwzględnienia następujących problemów:

1. zmiany zachodzące w środowisku społecznym i przyrodniczym,
2. problemy antropologiczne środowiska naturalnego,
3. zagadnienia aksjologiczne w rozwoju etyki środowiskowej, prawa ekologicznego i bioetyki
4. teoretyczne podstawy edukacji ekologicznej.

Pierwszy referat pt. *Z historii Sekcji Ekologii Człowieka i Bioetyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie* wygłosił ks. dr Andrzej Abdank-Kozubski (WFCh UKSW, Warszawa). W swym wystąpieniu skoncentrował się na ukazaniu szerokiego spektrum zagadnień podejmowanych w pracach badawczych i dydaktycznych Sekcji. Nawiązał do zorganizowanego w 1983 roku sympozjum pt.: *Bioetyka. Postęp nauki a dobro człowieka*, które było impulsem dla powstania Sekcji i wytyczyło zasadniczy kierunek rozwoju. Nie dysponujemy możliwością prowa-

dzenia empirycznych badań ekologicznych ani też zapleczem klinicznym dla analiz bioetycznych. Dysponujemy natomiast możliwością teoretycznej refleksji nad podstawami ekologii i bioetyki – mówił ks. Kozubski, wskazując na specyfikę Sekcji Ekologii Człowieka i Bioetyki na UKSW.

Następnie głos zabrał prof. dr hab. Józef Jaroń (AP, Siedlce), wygłaszając referat pt. *Uwagi o dotychczasowym rozwoju bioetyki w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie*. Przypomniał w nim i omówił publikacje profesorów związanych z ATK: Romana Tokarczyka, Tadeusza Ślipko, Stanisława Olejnika, Kazimierza Kłoskowskiego, Anieli Dylus, Wojciecha Bołozza, Mieczysława Gogacza, Józefa M. Dołęgi i Anny Łatawiec. Zauważył również nowość w połączeniu ekologii człowieka z bioetyką oraz znaczenie konferencji i sympozjów naukowych o tematyce bioetycznej organizowanych na ATK.

Kolejnym mówcą był ks. prof. dr hab. Bernard Hałaczek, który wygłosił referat pt. *Wiedztwórcza rola ekologii*. Punktem wyjścia jego wystąpienia było stwierdzenie faktu ogromnego awansu społecznego ekologii w dzisiejszym świecie. Zjawisku temu towarzyszą dwa inne znamiona dzisiejszych czasów: zanikanie rygoryzmu naukowego właśnie w literaturze ekologicznej oraz coraz mniejsze zaufanie społeczeństwa do tradycyjnie rozumianej nauki. Historyczny kontekst narodzin ekologii i kształtowania się świadomości ekologicznej w pewnym stopniu usprawiedliwia i czyni zrozumiałym, że ową nowo powstającą dziedzinę wiedzy nie będą i wręcz nie będą mogły obowiązywać klasyczne, głównie na terenie fizyki wypracowane, kryteria sprawdzalności, prawdziwości i naukowości. Nie znaczy to jednak, jakoby ekologia poddawała się bezkrytycznej dowolności. Obowiązują w niej reguły uchodzące za wymogi standardu metodologicznego, jak: wyraźne określenie założeń wyjściowych, precyzyjne zdefiniowanie pojęć, charakterystyka relacji zachodzących między tymi pojęciami. Jej krytycyzm polega zaś na ukazywaniu treści subiektywnych i pokazywaniu ich doniosłości w rozwiązywaniu problemów ekologicznych.

Ostatni referat w części pierwszej pt. *Ekologia człowieka i jej perspektywy na UKSW* wygłosił prof. dr hab. Napoleon Wolański (PAN, Warszawa). Przypomniał w nim, iż ekologia człowieka jest nauką o człowieku i kulturze jako części ekosystemów i socjosystemów. Jest to nauka transdyscyplinarna, budująca pomosty między

naukami humanistycznymi i przyrodniczymi. Współcześnie jest dzielona na nauki zajmujące się:

1. filozoficznymi problemami wynikającymi z relacji człowieka ze środowiskiem,
2. społecznymi i ekonomicznymi problemami środowiska człowieka,
3. środowiskowymi problemami biologii człowieka,
4. problemami wychowania człowieka.

Zasugerował, by podjąć badania nad problemem niszy w ekologii człowieka jako systemu związków kulturowych oraz nad etyką środowiskową.

Po przerwie dyskusji na temat kierunku studiów ochrony środowiska o profilu humanistycznym przewodniczył ks. prof. dr hab. Bernard Hałaczek.

Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Zbigniew Hull (UW-M, Olsztyn) wygłaszając referat pt. *Filozoficzne podstawy ochrony środowiska*. Poruszył w nim potrzebę zmiany filozoficznego myślenia oraz potrzebę rozważania sensu życia ludzkiego w perspektywie otaczającego środowiska.

Drugim mówcą był prof. dr hab. Wiesław Sztumski (UŚ, Katowice). Wygłosił referat pt. *Co powinien wiedzieć humanista o ochronie środowiska*, przedstawiając potrzebę uświadomienia sobie:

1. zagrożeń związanych z nierozsądnym lub nierozumnym działaniem ludzi,
2. odpowiedzialności za efekty pracy inżynierskiej i twórczej,
3. odpowiedzialności za kulturę,
4. odpowiedzialności za wybór między komfortem życia, a zmianą środowiska naturalnego,
5. potrzeby wyjścia z impasu ekologicznego poprzez zmianę świadomości ludzkiej.

Poruszył też problem konieczności przekonania ekonomistów do poszanowania środowiska.

Kolejny referat pt. *Ekologia człowieka w wychowaniu dla przyszłości* wygłosił dr Stefan Konstańczak (PAP, Słupsk). Mówca zauważył, iż ochrona środowiska przyrodniczego nie miałaby sensu bez uwzględnienia jego wpływu na człowieka. Zastanawiał się również nad sensem istnienia Ziemi bez człowieka. Człowiek nie może egzystować w warunkach naturalnych bez zdrowego świata przyrody. Stąd, chroniąc środowisko przyrodnicze, człowiek chroni po-

średnio siebie. W dalszej części referent postawił pytania: jak uprawiać ekologię człowieka? oraz: w stronę człowieka czy w stronę ekologii? Odpowiadając, zauważył, iż bez synchronizacji historii ludzkiej i historii natury w skoordynowaną harmonię ludzkość znajdzie swój nieodwracalny koniec w ekologicznej śmierci. Jest to ostrzeżenie i zarazem moralny nakaz zastanowienia się nad przyszłością świata.

Następny referat prof. dr hab. Eugeniusza Kośmickiego (AR, Poznań) pt. *Nowa kultura ekologiczna w warunkach globalizacji gospodarki jako podstawowe wyzwanie dla współczesności* w zastępstwie autora wygłosił mgr Paweł Bajon. Referent poruszył zagadnienia: „nowej kultury ekologicznej” jako wyzwania dla ekologii człowieka, globalizacji gospodarki i społeczeństwa jako podstawowego procesu społeczności, istoty „nowej kultury ekologicznej” dla obszarów wiejskich i rolnictwa, zasady trwałości jako podstawowego warunku „nowej kultury ekologicznej”.

Ostatni referat autorstwa prof. prof. Zdzisława Ciećko i Leszka Rogalskiego (UW-M, Olsztyn) pt. *Uwarunkowania antropogeniczne w ochronie środowiska* wygłosił prof. dr hab. Leszek Rogalski. Mówca omówił destrukcyjną działalność człowieka względem świata przyrody oraz ukazał moralne aspekty, które muszą być zachowane w celu dalszej możliwości życia człowieka na Ziemi. Ponieważ Ziemia stanowi pewną przyrodniczą całość, toteż przetrwanie człowieka zależy od przetrwania innych gatunków.

W końcowej dyskusji mgr inż. Konrad Lewandowski (WFCh, UKSW Warszawa) poruszył problem tworzenia i wykorzystywania przez media i polityków „niby” zagrożeń ekologicznych, zaś prof. dr hab. Napoleon Wolański potrzebę wypracowania etycznych podstaw ekologii. Prof. dr Jerzy Wojciechowski (Uniwersytet w Toronto, Kanada) przedstawił zagadnienie „ekologii wiedzy” jako przewycięzania przeszkód intelektualnych. Prof. dr hab. Józef Jaroń w wypowiedzi swej nawoływał do zburzenia granic dzielących humanistów od przyrodników dla wspólnego synergetycznego dobra. Apelowwał też o pokorę względem nauki. Dr Krystyna Najder-Stefaniak (SGGW, Warszawa) postawiła pytania: jak ma wyglądać ochrona środowiska?, czy warto usatysfakcjonować to, co jest, czy raczej stworzyć system, który będzie chronił życie, a w rezultacie i samego człowieka? Dr Ryszard Kalbarczyk (Polski Klub Ekologiczny, Warszawa) przedstawił problemy inwentaryzacji środowiska naturalne-

go w naszym kraju. Prof. dr hab. Konrad Gałuszko (WFCh, UKSW Warszawa) zauważył zaś, iż nie ma konfliktu pomiędzy antropocentryzmem a ochroną środowiska, gdyż człowiek wypełniając wolę Stwórcy musi świadomie rezygnować z części dóbr.

Na zakończenie ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga stwierdził, że kierunek studiów „Ochrona Środowiska o Profilu Humanistycznym” może istnieć w ramach Wydziału Filozofii, gdyż podstawy wiedzy wykładane na nim winne opierać się na naukach przyrodniczych, technicznych, naukach prawnych, etycznych i filozoficznych. Zaprosił wszystkich uczestników na kolejną konferencję pt. *Podstawy kultury ekologicznej*, która odbędzie się w październiku 2001 r.

DOBROCHNA DEMBIŃSKA-SIURY

Instytut Filozofii, UW

ARTUR ANDRZEJUK

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, UKSW

SPRAWOZDANIE Z OSIEMNASTEJ SESJI

KONWERSATORIUM FILOZOFICZNEGO PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH UKSW PT. ZAGADNIENIE PRZYCZYNOWANIA U PRESOKRATYKÓW

Gościem osiemnastej sesji Konwersatorium Filozoficznego Pracowników Naukowych UKSW, poświęconej zagadnieniu przyczynowania u presokratyków, była prof. dr hab. Dobrochna Dembińska-Siury, dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Posiedzenie odbyło się 3 kwietnia 2001 roku, a prowadził je dr Artur Andrzejuk, przewodniczący Konwersatorium.

Prof. D. Dembińska-Siury, w referacie pt. *Zagadnienie przyczynowania u presokratyków*, zaznaczyła na wstępie, że tytułowy problem wiąże się z koncepcją ἀρχή, z której – jej zdaniem – rozwija się wiele późniejszych wątków myśli greckiej. Interesujące byłoby, na przykład, zbadanie i przedstawienie rozwoju tej problematyki, od najwcześniejszej refleksji milezyjskiej aż po Plotyna. W odniesieniu do zagadnienia przyczyny systematyczne rozważania zapoczątkował w myśli greckiej Arystoteles, niemniej on sam uważał, że podejmowano je już przed nim. Problem przyczyny jest bardzo wyraźny w dialogach Platona, nawet w tych wczesnych, takich jak np. *Euty-*